

Welzijnscommissie Dierziekten

Rapportage 2021 – 2022

Inleiding

Het kabinet vindt bij de bestrijding van dierziekten bewaking van dierenwelzijnsaspecten van groot belang. Om die reden heeft de Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit per 22 december 2017 de Welzijnscommissie Dierziekten ingesteld. Op 25 november 2021 zijn de leden van de commissie benoemd dan wel herbenoemd per 1 januari 2022 (Besluit nr. DGA-DAD/ 21291004) De taken, samenstelling en werkwijze staan beschreven in het Instellingsbesluit Welzijnscommissie Dierziekten. De samenstelling van de commissie is ook opgenomen in bijlage 1.

De commissie heeft in het kader van alle door de overheid opgelegde bestrijdingsmaatregelen in het kader van dierziekten tot taak:

- a) de Minister te adviseren over maatregelen die zij zou kunnen nemen om het welzijn van dieren tijdens ruimingsactiviteiten en bestrijdingsmaatregelen te verbeteren;
- b) de Minister te informeren over eventuele gevolgen voor het dierenwelzijn die zich als gevolg van ruimingsactiviteiten en andere bestrijdingsmaatregelen voordoen.

De commissie is aanwezig bij ruimingsacties die plaatsvinden ter bestrijding van dierziekte uitbraken en observeert of de ruimingsactiviteiten op een uit oogpunt van dierenwelzijn verantwoorde wijze worden uitgevoerd. In brede zin geeft de welzijnscommissie gevraagd en ongevraagd advies aan de Minister om welzijnsproblemen bij dieren die zich voordoen bij bestrijding van een uitbraak tot een oplossing te brengen.

In het instellingsbesluit is tevens vastgelegd dat de commissie uiterlijk binnen drie maanden na het beëindigen van een dierziektecrisis een schriftelijk eindrapport uitbrengt aan de Minister over de gehele crisisperiode. Deze rapportage gaat in op de ruimingen in verband met hoog pathogene vogelgriep. Deze dierziektecrisis was eerder seizoensgebonden en was vooral in het najaar, de winter en het voorjaar een probleem. Afgelopen jaar zijn er echter voor het eerst het hele jaar door besmettingen geweest, doordat het virus nu endemisch bij de wilde vogelpopulatie en niet langer afhankelijk is van de vogeltrek in najaar en voorjaar.

Het vogelgriepseizoen 2021-2022 begon op 26 oktober 2021 met een uitbraak in Zeewolde. Een overzicht van alle besmette bedrijven t/m september 2022 is hier te vinden: <https://www.wur.nl/nl/onderzoek-resultaten/onderzoeksinstituten/bioveterinary-research/show-bvr/vogelgriep-bij-pluimvee-in-20212022.htm>. Na de eerste besmetting in Zeewolde stelde de overheid vanaf 26 oktober 2021 voor een ophokplicht in voor bedrijven met commercieel pluimvee. Vanaf juni 2022 werd de ophokplicht gedeeltelijk ingetrokken.

In het voorliggende eindrapport wordt een totaalbeeld gegeven van de bevindingen van de commissie over de ruimingsacties en worden aanbevelingen gedaan voor mogelijke verbeteringen en oplossingen van mogelijke knelpunten.

Werkwijze commissie

De commissie stelt volgens het instellingsbesluit haar eigen werkwijze vast. De Minister voorziet in het secretariaat van de commissie. De commissie stelt van ieder bedrijfsbezoek in het kader van ruimingen een rapport van bevindingen op. Deze rapportages worden gepubliceerd op www.rijksoverheid.nl.

Welzijnscommissie Dierziekten

Rapportage 2021 – 2022

Naast de gevraagde eindrapportage rapporteert de commissie wanneer zij dat nodig acht over de totale welzijnsituatie in relatie tot de genomen maatregelen aan de Minister. Kern in de werkwijze is dat de commissie zich bij ruimingen ter plekke een beeld vormt van de welzijnstoestand van dieren en de risico's op onnodig lijden van dieren en zich zo nodig laat informeren door externe personen en organisaties.

In de periode januari-september 2022 vond de commissie het niet noodzakelijk om bij alle ruimingen aanwezig te zijn. Dit was ook niet haalbaar, gezien het relatief grote aantal besmette bedrijven in vergelijking met afgelopen jaren. Op basis van een risicoanalyse werd de noodzaak van haar aanwezigheid afgewogen. In deze analyse werden onder meer het aantal dieren, het type bedrijf, eventuele eerdere ervaringen met het bedrijf, de diersoort en de dodingsmethode betrokken. De risicoanalyse werd mede gebaseerd op informatie en een inschatting van welzijnsproblemen door de NVWA. De bevindingen werden binnen twee weken na een ruiming met de crisisorganisatie gedeeld, zodat praktische aanbevelingen ook snel toegepast konden worden. Daarnaast werd de Minister op de hoogte gebracht van de bevindingen. Voor alle bedrijven is het gassingsrapport beoordeeld door de commissie en indien nodig zijn hier verduidelijkende vragen gesteld aan de NVWA.

Feiten en cijfers

De NVWA geeft aan dat er sinds oktober 2021 tot en met eind oktober 2022 98 uitbraken waren op locaties met meer dan 50 vogels, verspreid over het land. Anders dan voorheen, raakten ook in de zomer bedrijven besmet. Zo komt de NVWA in dit vogelgriepjaar al op ruim 5,8 miljoen geruimde vogels op besmette locaties, waarvan meer dan 1 miljoen preventief.

Voor het doden van de vogels op commerciële bedrijven zijn er conform de vastgestelde procedures twee methoden beschikbaar, te weten container- en stalvergassing. Beide worden uitgevoerd door een ervaren bedrijf waarmee afspraken zijn gemaakt over hun dienstverlening. Containervergassing wordt alleen ingezet wanneer stalvergassing niet toegepast kan worden of bij dieraantallen tot 10.000 stuks. Deze methoden zijn niet toegepast voor het doden van vogels van hobbyhouders. De vogels op deze adressen zijn gedood door een NVWA-dierenarts, de praktiserend dierenarts of door een gespecialiseerd bedrijf met kleinschalige containervergassing. Bij alle ruimingen was een dierenarts tijdens het doden van de vogels op het bedrijf of op het adres aanwezig. De NVWA maakt verslag op van de ruimingen, mede aan de hand van de rapportages van de ingeschakelde bedrijven. Het welzijn van de dieren maakt deel uit van de rapportages.

Bevindingen

De commissie is het afgelopen jaar bij 13 ruimingen aanwezig geweest (13% van alle geruimde bedrijven). In bijlage 2 zijn de bevindingen en aanbevelingen van de commissie per ruiming gerapporteerd. Hieronder volgt een beknopte opsomming op hoofdlijnen. De commissie waardeert de openheid van de NVWA, bijvoorbeeld door het op eigen initiatief melden van (mogelijke) problemen. De commissie vindt, op basis van eigen bevindingen en de gegevens die haar ter beschikking zijn gesteld, dat de ruimingen met voldoende aandacht voor het welzijn van de dieren zijn uitgevoerd.

Welzijnscommissie Dierziekten

Rapportage 2021 – 2022

Bij drie van de bedrijfsbezoeken was er sprake van storingen in 1 of meerdere meetunits. Bij een gassing worden in elke stal drie meetunits geplaatst, die temperatuur, relatieve vochtigheid en O₂ en CO₂ concentratie meten. Het is belangrijk dat deze meetunits allemaal functioneren, omdat op basis hiervan wordt bepaald of de streefwaardes gehaald zijn. Ook zijn deze gegevens belangrijk voor de welzijnscommissie om het verloop van de gassing goed te kunnen beoordelen, zeker voor die bedrijven waar geen lid van de commissie aanwezig kan zijn.

Bij één van de bedrijfsbezoeken werd er geconstateerd dat er te lang gewacht werd (15 minuten) met het weer opstarten van de ventilatie in een stal die nog gegast moest worden toen er een storing optrad bij het gassen van een andere stal.

Bij één bedrijf, waar de commissie niet bij de gassing aanwezig was, bleken 150 dieren na de stalvergassing helaas nog te leven. Deze dieren zijn vervolgens gedood door ervaren personen middels cervicale dislocatie. Volgens de commissie is er in deze situatie adequaat gehandeld.

Een algemeen punt is dat de welzijnscommissie soms laat geïnformeerd werd, of alleen de melding kreeg van een nieuwe besmetting maar niet van de planning van de ruiming. Dit kwam deels door het relatief grote aantal besmette bedrijven, maar ook door uitdagingen in het plannen van personeel en materieel vanuit de NVWA. Er is begrip vanuit de commissie voor deze uitdagingen, maar om tijdig te kunnen zijn is het wel van belang dat de commissie zo tijdig mogelijk wordt geïnformeerd over de planning.

Conclusie

De commissie vindt, op basis van eigen bevindingen en de gegevens die haar ter beschikking zijn gesteld, dat de ruiming met voldoende aandacht voor het welzijn van de dieren zijn uitgevoerd. Voor wat betreft de zaken die hierboven geconstateerd zijn: het is van belang dat er in elke stal drie werkende meetunits worden geplaatst en dat deze regelmatig worden onderhouden en getest. Dit is zowel van belang voor het monitoren ter plaatse als voor het beoordelen van het gassingsrapport door de commissie. Verder is het van belang dat er aandacht is voor voldoende ventilatie in het geval van storingen. Stallen die later worden gegast moeten voldoende geventileerd blijven tot het moment van de gassing. Voor wat betreft de planning gaan we ervan uit dat ook in het komende jaar de commissie zo vroeg mogelijk van de precieze planning op de hoogte wordt gebracht, om de kans te vergroten dat er een lid van de welzijnscommissie bij de ruiming aanwezig kan zijn.

Welzijnscommissie Dierziekten

Rapportage 2021 – 2022

Bijlage 1

Samenstelling Welzijnscommissie Dierziekten (vanaf januari 2022)

Prof. T.B. Rodenburg (vz)
Dr. F.J.C.M. van Eerdenburg
Dr. M.A. Gerritzen
Drs. M.A.M. Houben
Dr. Ir. F.R. Leenstra
Ir. T.G.C.M. van Niekerk
Dr. A. Vanhoudt
Dr. T.J. Tobias

Welzijnscommissie Dierziekten

Rapportage 2021 – 2022

Bijlage 2

Overzicht van alle bezochte bedrijven oktober 2021 t/m 30 september 2022

Datum	Aantal dieren	Aantal stallen	Type ruiming	Aanbevelingen	Oordeel commissie
26-10-2021	36.000	2	stalvergassing	Kleine aanpassing in formulering rapportage	goed verlopen
4-11-2021	10.000	1	stalvergassing	geen	goed verlopen
6-11-2021	21.000	2	stalvergassing	Laat gassingsploeg de werking van gas, temp en rv meters vooraf controleren	goed verlopen, 1 defecte gasmeter vervangen
22-01-2022	24.000	1	stalvergassing	geen	goed verlopen
24-01-2022	173.000	3	stalvergassing	Bij gassing van stal 1 verloopt de opbouw naar 20% erg langzaam (23 minuten)	Evaluëren waardoor de gas opbouw tot 20% bij stal 1 (de 3e stal) trager is verlopen dan de gewenste 10 minuten zowel door NVWA als gassingsbedrijf
25-01-2022	3.000	1	stalvergassing	geen	goed verlopen
04-02-2022	53.500	9	stalvergassing	Goed verlopen, maar niet alle meetunits geven betrouwbare waarden aan	Aanbevolen wordt om de afwijkende meetunit te laten kalibreren, repareren of vervangen
28-02-2022	27.000	1	stalvergassing	Goed verlopen, maar niet alle meetunits geven betrouwbare waarden aan	Aanbevolen wordt om de afwijkende meetunit te laten kalibreren, repareren of vervangen
01-03-2022	47.000	1	stalvergassing	Goed verlopen, maar niet alle meetunits geven betrouwbare waarden aan	Aanbevolen wordt om de afwijkende meetunit te laten kalibreren, repareren of vervangen
09-06-2022	7.000	3	stalvergassing	geen	goed verlopen
16-06-2022	177.000	7	stalvergassing	Tijdens de observaties is er adequaat gereageerd om de storing van de converter tijdens gassen van stal 2 op te lossen. Het opnieuw tijdelijk opstarten van de ventilatie is in stal 2 niet gedaan in stal 3 wel maar na ca 15 minuten.	Bij zowel uitvoerder als toezichthouder zou een protocol of richtlijn bekend moeten zijn hoe om te gaan met ventilatie tijdens een tussentijdse storing.
14-09-2022	65	1	injectie	geen	goed verlopen
26-09-2022	200.000	310.000	6 en broederij	geen	goed verlopen